

SINKKONEN S JARI

WSOY

Onnellinen
lapsi

SINKKONEN JARI

Onnellinen
lapsi

Werner Söderström Osakeyhtiö Helsinki

© JARI SINKKONEN JA WSOY 2020

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

GRAAFINEN SUUNNITTELU ANNA MAKKONEN

ISBN 978-951-0-44895-3

PAINETTU EU:SSA

MIX
Paper from
responsible sources
FSC® C021394

SISÄLLYS

ALKUSANAT 10

ELÄMÄN KÄÄNNEKOHTIA 12

Varhaisia sairaalakokemuksia 13

Äiti ja isä 17

Onnen hetkiä 20

Kaupungissa koulussa 23

Huilusta tuli ikuinen ystävä 26

Mutkan kautta lääkkiseen 28

Lapset ja työ 31

Tutkimusta ja koukuttava teoria 33

Rakastan tätä omituista työtä 35

OSA I IHMISMIELI RAKENTUU VUOROVAIKUTUKSESSA 38

VANHEMPIEN PARISUHDE ON LAPSEN EMOTIONAALINEN PESÄ 40

Hyvän liiton anatomia 41

Emotionaalinen pesä 44

Kuka keksi äitimyytin? 46

Vanhemmuuden neurobiologiaa 49

Kahdenlaista empatiaa 50

Isä muuttuu 52

Isyyden merkitys on muuttunut 53

Entä jos liitto hajoaa? 55

Lapsen vieraannuttamisella toisesta vanhemmasta on vakavat seuraukset 57

MATKA VAUVASTA NUOREKSI 59

Yritys ymmärtää ihmistä 60

Freudin teorian kritiikkiä 63

DANIEL STERNIN TEORIA MINÄN KEHITYKSESTÄ 66

Empatia ja peilisolut 72

Millaisia virikkeitä ja kuinka paljon? 73

Sanatonta yhteisymmärrystä 76

TARVITSEMME TOISIAMME KOKO ELÄMÄN 78

Eroon joutuminen on tuskallista 78

Sisäiset työmallit syntyvät 81

Mary Ainsworth ja kiintymyssuhteiden luokittelu 85

Turvalliset ja turvattomat kiintymyssuhteet 86

Organisoitumaton kiintymyssuhde 89

Isän ja lapsen kiintymyssuhde 91

Kiintymyssuhteen pysyvyys 93

Kiintymysteorian anti 96

TAAPERON MONET KEHITYSHAASTEET 101

Tahtoa on paljon, kokemusta ei yhtään 102

Jännitystä opitaan sietämään pieninä annoksina 106

KESKILAPSUUS: KOULUA, KAVEREITA JA HARRASTUKSIA 109

Millaiseen kouluun lapsi tulee 111

Opettajasta voi tulla lapselle kiintymyskohde 113

Lapsen ja lemmikkieläimen suhde 116

Suuret selviytymistarinat tuovat helpotusta 117

Miten erottaa oikea väärästä? 120

Sopivasti harrastuksia 122

Harrastusten kääntöpuoli 124

NUORUUSIKÄ 127

Saarekkeista mantereeksi 129

HYVÄ ITSETUNTO JA SEN VIHOLLISET 132

Hyvän itsetunnon ainekset 132

Ihmeellinen vauva 135

Sankareita ja prinsessoja 138

Kerrassaan täydellinen tyttö	140
Uho ja surkeus vuorottelevat	143
Häpeä on itsetunnon pahin vihollinen	146
Häpeä ei unohdu	149
Lapsen yksinäisyys	151
Koulukiusaaminen	154
Edes urheilu ei aina pelasta kiusaamiselta	156
Kiusaajat tarvitsevat yleisön	158
Loppu kiusaamiselle?	160
Narsistisista häiriöistä	163
Pinnalta kova, sisältä hauras	166

TAPAUSESIMERKKI: STEVE JOBS OLI SÄRMIKÄS NERO 168

Vanhempiaan fiksumpi adoptiolapsi	169
Jobsin persoonallisuus	172
Suureen tehtävään valitut	175

LAPSIA RYHMÄKUVASSA 177

Pojat ryhmäkuvassa	177
Tytöt ryhmäkuvassa	181
Lapsityrranneja vai avuttomia vanhempia?	185
Onko jäähyportaasta hyötyä?	187
Raivoamiseen voi olla hyvä syy	190
Jordan Petersonin ohjeet	192
Lasten ja nuorten aggressio huolestuttaa	195

OSA II PESÄSTÄ LENTOON 200

PÄIVÄHOIDON RIEMUT JA RIESAT 202

Päivähoidon aloittaminen on erokokemus sekä lapselle että vanhemmille	204
Päivähoitokeskustelussa tietämys lapsen kehityksestä on ohitettu	207
Vastareaktioita ilmaantui nopeasti	210
Mitä tutkimukset kertovat – ja jättävät kertomatta	212

Nuorena on vitsa väännettävä	214
Päiväkotien taso vaihtelee	216
Kun lasta vain säilytetään	218
Pienen taaperon pedagogiikka	220
Tasa-arvoa etsimässä	222
Viedäänkö valinnanvapaus ideologisista syistä?	224
Päivähoito kiintymysteorian näkökulmasta	226
Sylistä maailmalle	227
ONKO KOULU KRIISISSÄ?	231
Miksi korjata ehyttä?	234
Ope, mitä tarkoittaa toi kuulas?	236
Miehiä kouluun?	239
NETTI SITOO JA VAPAUTTAA	242
Levottomat lapsemme	243
Pitäisikö lasten pelaamista rajoittaa?	244
Peliriippuvuuden kehittyminen on mahdollista	246
Fyysinen kunto saattaa rapistua	248
Pelikaveri Indonesiasta	250
Nopeat muutokset vaikeuttavat tutkimuksen tekoa	252
Riippuvuuden merkit	254
Pelien sisältö	257
Raaat väkivaltapelit eivät sovi lapsille	258
Rajoittaminen vaatii viitseliäisyyttä	261
Pojat kertovat pelaamisestaan	263
Kiinni älypuhelimessa	264
Älylaitteet ja vanhemmuus	267
Nettipornon viettelys	268
Tytöt ahdistuvat someriippuvuudesta	273
Totaalikielloista ei ole yleensä hyötyä	277
<i>Koulumatka</i> -peli	279

SUURI SUKUPUOLISEKAANNUS 281

- Montako sukupuolta? 281
Sukupuolen määräytymisestä 284
Kun biologinen sukupuoli ei ole yksiselitteinen 287
Intersukupuolisuuden monet muodot 288
Kiivailua aivojen sukupuolieroista 293
On olemassa miesaiivot ja naisaiivot 295
Mielityksestä omaan sukupuoleen 298
Homoseksuaalisuus ei ”johdu” mistään 300
Syrjintää ja kiusaamista 304
Voiko naisella olla penis? 306
Kun mieli ja keho ovat ristiriidassa 307

MAAILMA JOSSA ELÄMME 311

- Varokaa sanojanne! 312
Havainnot itsestä vääristyvät 315
Kulttuuri on muuttunut välttelevästä ristiriitaiseksi 317
Tutkimuslöydökset ovat suhteellisia 318
Tutkimuksia ja ideologioita 320
Sukupuolittunut väkivalta 324
Suojelevat miehet katoavat 326

LOPPUSANAT 328

KATSO LASTA! 330

- Pojat pulassa 332
Mihin vanhemmat sitoutuvat 334
Pitäähän lapsilla olla rajat 337

LÄHTEET 339

ALKUSANAT

Ennen kuin siirrytään lasten kasvamiseen, esitän suppean ja valikoivan katsauksen omiin elämänvaiheisiini. Niiden perusteella voi ymmärtää, miksi kiinnostuin lapsen kehityksestä ja halusin perehtyä siihen.

ELÄMÄN KÄÄNNEKOHTIA

Jotkin elämäntapahtumat ovat dramaattisia, ja niiden kään-
teentekevä merkitys on itsestään selvä. Omassa elämässäni
sellaisia tapahtumia olivat esimerkiksi vakava sairastumise-
ni kaksivuotiaana ja äidistä eroon joutuminen. Sellainen oli
myös isän kuolema, kun olin 16-vuotias.

On myös sattumia ja pikkuasioita, jotka ovat jälkikäteen
osoittautuneet merkittäviksi. Hylkäsin oppikoulun musii-
kinopettajan tarjoaman sellon, mutta otin koulun lainasoit-
timen, kolhiintuneen huilun, kun sitä tarjottiin. Millainen
mahtaisiin olla ilman huilunsoiton ja musiikin elämäni tuo-
maa valtavaa rikkautta?

Entä se sanomalehti *Uuden Suomen* sunnuntainumero,
jossa Lääkintöhallitus julisti haettavaksi opiskelupaikkoja
sveitsiläisten yliopistojen lääketieteellisissä tiedekunnissa?
Meille tulivat vain lehden sunnuntainumerot. Entä jos ilmoi-
tus olisi ollut tiistain lehdessä? En olisi tiennyt mitään tästä
mahdollisuudesta.

Ja sitten oli se viehättävä psykologiharjoittelija, joka
sattui tulemaan Joensuun Nuorten mielenterveystoimis-
toon samaan aikaan, kun työskentelin siellä. Panin kyllä

hänet merkille, mutta heräsin toimimaan vasta puolen vuoden kuluttua, kun hän oli jo palannut jatkamaan opintojaan. Kutsu iltapalalle yllätti kutsutun totaalisesti. No, siinä kävi paremmin kuin hyvin, ja avioliittoa on kestänyt lähes 40 vuotta.

Onko kaikki sattumaa, vai onko jossakin olemassa Suunnitelma? Niin monet asiat olisivat voineet mennä aivan toisin.

VARHAISIA SAIRAALAKOKEMUKSIA

Mustavalkoisessa valokuvassa pieni poika istuu hymyilevän sairaanhoitajan sylissä. Hoitajalla on päässään tärkätty hilkka, kuten 1950-luvun alussa oli tapana. Poika katsoo totisena, ehkä jopa hiukan surumielisenä kameraan. Hänen hiuksensa ja silmänsä ovat tummat, ja on sanottava, että lapsi on soma ja herättää suoranaisten hellyyden aallon. Voisipa hänet ottaa syliin ja lohduttaa.

Minähän se siinä hoitajan sylissä istun. Olin täyttänyt keväällä kaksi vuotta ja sairastunut sen jälkeen johonkin kummalliseen tautiin. Heräsin aamulla valmiiksi väsyneenä ja halusin pian takaisin vuoteeseen. Esiintyi epämääräistä kuumeilua, ja veriarvoissa oli jotakin pahasti vialla. Vietin pari viikkoa uudessa Pohjois-Karjalan keskussairaalassa Joensuussa osastolla seitsemän.

Palasin samalle osastolle lääketieteen kandidaattina yli kahdenkymmenen vuoden kuluttua, tosin osasto oli muuttunut sydänosastoksi. Osastonhoitaja Eila Haikola sanoi mei-

dän joskus tavanneen ja toi kotoaan valokuvan, jossa istun pikkupoikana hänen sylissään.

Joensuussa ei saatu selville, mikä minua vaivasi. Kummitäti järjesti minut arkkiatri Arvo Ylpön potilaaksi Helsingin lastenklinalle. Vietin siellä kolmisen viikkoa, ja verta otettiin kaikkialta, mistä sitä onnistuttiin saamaan. Korvanlehdissäkin oli reikiä, ja luuydinnäytteitä otettiin. Anemia oli raju, ja valkosoluja oli paljon. Ettei vain kyseessä ollut leukemia?

Ajan tavan mukaan Ylppö kehotti pikkurouva Sinkkos-ta matkustamaan takaisin Joensuuhun ja vakuutti, että ”kyllä me täällä pidämme teidän pojastanne hyvää huolta”. Kansakoulunopettajaäitini oli tottunut noudattamaan auktoriteettien ohjeita ja matkusti Joensuuhun. Onneksi oli Martta-täti, äidin vanhempi sisar. Hän asui Töölössä ja käveli päivittäin Lastenklinalle katsomaan minua. Vaunuissa nukkui hänen pieni poikavauvansa, joka jäi jatkamaan uniaan, kun hänen äitinsä tuli tervehtimään minua.

Mikä se tauti lienee ollut? Varmaan jokin raju infektio, ehkä Epstein-Barrin viruksen aiheuttama mononukleosi. Leukemia se ei tietenkään ollut, sillä se olisi tuolloin merkinnyt kuolemantuomiota. Toivuin hiljalleen, mutta olin viikkokausia hyvin väsynyt. Martta-tädistä tuli minulle ”kaski-äiti”, kun oma äiti oli ”yski-äiti”. Saatoin keskeyttää leikkini ja mennä kysymään äidiltä, miksi hän jätti minut sairaalaan. En muista, mitä hän silloin vastasi, mutta hän palasi asiaan vanhoilla päivillään ja ihmetteli omaa menettelyään.

Samoihin aikoihin, kun odottelin kaksivuotiaana Lastenklinalle seuraavaa verikoetta, brittiläinen psykiatri John Bowlby kehitteli Lontoossa teoriaansa siitä, miten toistuvat ja

pitkäkestoiset erokokemukset vaikuttavat pikkulapsen kehitykseen. Teoria nimettiin kiintymyssuhdeteoriaksi, ja siitä on tullut eräs 1900-luvun tärkeimmistä psykoteorioista.

Ei ole ihme, että kiinnostuin kiintymyssuhdeteoriasta myöhemmin lastenpsykiatrina ja psykoterapeuttina, olihan minusta jo varhain tullut kokemusasiantuntija. Minkähän vuoksi lastensairaaloiissa oli niin kauan käytäntönä häätää vanhemmat lasten luota, vaikka juuri hädän hetkellä lapsi tarvitsisi heitä kaikkein eniten?

Vanhempien epäiltiin tuovan mukamas steriileille osastoille bakteereja ja heidän arveltiin häiritsevän lasten toipumista. Kumpikin käsitys on virheellinen. Sairaaloiden pahimmat bakteeripesäkkeet löytyvät leikkaussaleista, siis sieltä kaikkein pyhimmästä, jonne astuttaessa täytyy puukeutua suojavaatteisiin ja naamareihin ja liottaa käsiä desinfiioivissa liemissä. Kuvitelma sairaaloiden steriiliydestä särkyi viimeistään siinä vaiheessa, kun juuri sieltä löytyi sairaalabakteereja, jotka ovat vastustuskykyisiä miltei kaikille tunnetuille antibiooteille.

Vanhempien läsnäolo nukutuksesta heräävän lapsen vierellä tai silloin, kun lapselle tehdään kivuliaita toimenpiteitä, lievittää kipuja ja nopeuttaa paranemista. Erään tutkimuksen mukaan kipu lievittyy, kun turvalliseksi koettu ihminen pitää kädestä kiinni, ja jopa siitä, että voi katsella jonkun rakkaan ja läheisen ihmisen kuvaa.

Olin myöhemmin hammaslääkärin vakiopotilas. Käynneistä tuli osa arkipäivää, kun kävin Joensuussa oppikoulua. Äiti istui usein hammaslääkärin huoneessa, kun minua käsiteltiin, ja siitä oli ihan varmasti apua, vaikka minun tuskainen ähkimiseni häntä ahdistikin. Eräs hammas ei tahtonut

päästä puhkeamaan, ja minulle rakas hammaslääkäri Kaarina kärvensi eräänlaisella sähkösilrukalla ientä sen päältä, eikä sitä nyt viitsitty puuduttaa. Savu vain kohosi suusta. Oi niitä aikoja.

John Bowlbyn ajattelusta ja laajalle levinneistä kirjoituksista alkoi muutos, jonka seurauksena vanhemmat on otettu mukaan lasten sairauksien hoitoon partnereiksi eikä kiusankappaleiksi, jotka häiritsevät sairaaloiden normaalia toimintaa. Varhaiset kokemukseni ovat varmasti vaikuttaneet kiinnostukseeni siihen, mikä merkitys separaatiolla on lapsen kehitykselle. Ihmisen lapsi kestää monenlaisia asioita, mutta toistuvat hylkäämiskokemukset jättävät aina jälkensä.

Millaiset jäljet ne lienevät jättäneet minuun? Viihdyn erinomaisesti yksin ja olen vinoillut aiheesta sanomalla, että olisin hölmö, ellen viihtyisi kaltaiseni suurenmoisen yksilön seurassa. Oikeasti olen herkkä eroille eikä oikein osaa nukkua missään muualla kuin omassa sängyssä vaimon vieressä.

Oman työn ja uran kannalta on ollut merkityksellisempää, etten tahdo kestää eron joutuneen lapsen itkua eikä ahdistusta. Olen pyrkinyt eläytymään vauvan mieleen ja siihen, miten hän yrittää ratkaista ongelmansa jäätyään yksin. Pitkäaikainen työpaikkani Pelastakaa Lapset antoi adoptiojärjestönä erinomaiset mahdollisuudet perehtyä esimerkiksi lastenkodeissa varhaislapsuutensa viettäneiden adoptiolasten selviytymisstrategioihin.

Ellei lähellä ole ketään johon turvautua eikä itkusta-kaan ole hyötyä, täytyy lopulta etsiä turvaa omasta itsestä. Joku lapsi vetäytyy kontakteista, toinen etsii mielihyvää koskettelemalla sukupuolielimiään, ja joku joutuu etsimään ärsykeitä hakkaamalla päätänsä seinään. Isommat lapset ovat

saattaneet kehittää hienostuneita tapoja huomion saamiseksi silloin, kun sitä ei millään riitä kaikille. Adoptioperheissä joudutaan miettimään, miten lapsi saadaan vakuuttuneeksi siitä, että hän voi luopua omavoimaisuudestaan ja heittäytyä turvallisesti aikuisten varaan.

Kiintymysteorian tarjoamasta lähestymistavasta onkin erityisen paljon hyötyä sijoitettujen ja adoptoitujen lasten asioissa. Terapeutin huoneeseenikin alkoi ilmestyä yhä useammin kodin ulkopuolelle sijoitettuja tai adoptoituja lapsia, joiden taustassa oli monesti selittämättömiksi jääneitä eroon joutumisen kokemuksia ja ahdistusta, johon ei saatu mitään lievitystä. Minun piti terapeutina muistaa, että lomatautokin saattoivat tuntua hylkäämiseltä. Lomanjälkeisellä tunnilla vastassani oli joskus kiukkuinen lapsi, joka väitti, että teen työtäni vain rahasta enkä välitä hänestä tippaakaan.

ÄITI JA ISÄ

Puolet minun juuristani on Impilahden Pieloinmäessä luovutetussa Karjalassa. Äiti muisteli usein Laatokan Karjalaa, sen vehmautta ja niittyjä, jotka olivat alkukesällä keltaisenaan kulleroita. Äiti oli suuren sisarussarjan toiseksi nuorin, pikkusisko Lea ja vanhempi sisar Olga olivat kuolleet. Kolme sisarta ja kaksi veljeä asettuivat perheineen asumaan eri puolille Suomea. Sukulointimatkojen takia Suomi tuli jo lapsena tutuksi. Ehdimme käydä Impilahdella äidin vielä ollessa hyvässä kunnossa, mutta hänen kotitalonsa raunioita emme sillä kerralla löytäneet.

Äiti pääsi Suistamon opettajaseminaariin kansakoulu-pohjalta, ja opettaja hänestä tulikin aivan ytimiään myöten. Isääni hän tutustui ollessaan Kunnasniemellä Höytiäisen rannalla sijaitsevan pienen kylän punaiseksi maalatun koulun opettajana.

Isä oli suuren sisarussarjan kuopus, maalaistalon poika, joka teki lähinnä metsurin töitä. Useat aikalaistodistajat ovat kertoneet, että vanhempani olivat hyvin rakastuneita toisiinsa. Lapsia ei nuorelle parille tahtonut kuulua; synnyin vasta viiden vuoden kuluttua ja jäin perheeni ainokaiseksi. Serkkuja oli sitä vastoin runsaasti, vieläpä ihan kävely- tai pyörämatkan päässä.

Kiinnostuin liian myöhään isän kahdesta veljestä, jotka olivat kaatuneet sodissamme. Tietolähteet olivat nimittäin jo menehtyneet, tai heidän muistinsa oli heikko. Sinkkolan naiset löivät käsiään yhteen ja siunailivat minun pituuttani, kun astuin teini-iässä suureen tupaan pää nöyrästi kumarassa, etten löisi sitä oven kamanaan. ”Se on tuo Jari ihan kuin Otto-vainoo”, he sanoivat. En tietenkään ollut ehtinyt tavata setääni, sillä hän menehtyi 24-vuotiaana 4.2.1940 Saunajärvellä saamiinsa vammoihin. Häntä nuorempi Toivo kuoli 22-vuotispäivänään 16.9.1941 Aunuksessa Kaskanen kylässä. Syntymäpäivälahjaksi saatu luoti oli lähtenyt mahdollisesti tarkka-ampujan kivääristä, sillä suomalaiset olivat valloittaneet kylän muutamia päiviä aikaisemmin.

Fils unique, fils gaté, sanoo ranskalainen sananlasku, eli ainoa poika on pilattu tai hemmoteltu. Ehkä olinkin, mutta äidin asema kansankynttilänä velvoitti häntä kasvattamaan minusta kohteliaan. Sain ikimuistaisen palautteen eräältä Joensuun yhteiskoulun siivoojalta, joka kävi ylioppilas-

keväänäni kiittämässä minua siitä, että olin tervehtinyt häntä ja vaihtanut silloin tällöin muutaman sanan hänen kanssaan. Miksi en olisi tervehtinyt ja jutellut?

Ihmisten kunnioittaminen asemasta ja varallisuudesta riippumatta oli eräs äidiltä saamistani elämäneväistä. Toinen tärkeä asia oli rakkaus kulttuuriin. Äiti harrasti runonlausuntaa, opiskeli sitä ja voitti palkintojakin. Hän vei minut monta kertaa Joensuuhun teatteriin ja katsomaan Kansallisoopperan jokakesäisiä vierailuesityksiä. *Sevillan parturissa*, luultavasti vuonna 1959, esiintyivät muun muassa Raili Kostia ja Ture Ara. Hammaslääkärini Kaarina purjehti saliin korkkiruuvikiharoissaan ja hienoimpiinsa pynttäytyneenä. Esitykset säesti pianolla tavallisesti Irma Ruuskanen. Niin oli asianlaita myös Tšaikovskin *Joutsenlammessa*, jonka päärooleissa tanssineet Doris Laine ja Heikki Värtsi tekivät minusta yhdellä iskulla balettomaanin.

Vainajista pitäisi puhua vain hyvää, mutta pakko on sanoa, että äidin kyvyssä asettua pienen lapsen asemaan oli toivomisen varaa. Minulla oli aivan vauvavaiheessa lyhyen aikaa nuori lapsenhoitaja, mutta pian siirryttiin sellaiseen järjestelyyn, että äiti kävi oppituntien aikana ja välituntisin yläkerran asunnossa katsomassa, mitä minulle kuului, ja palasi sitten kylän lapsia opettamaan. Näin hän yhdisti toisiinsa virkanaisen ja kotiäidin roolit. Taisin kärsiä järjestelystä enemmän kuin oppilaat.

Varmaan äidin toistuvat poissaolot olivat joskus sietokyvyn rajoilla. Muistikuvia näistä erokokemuksista ei tietenkään ole, mutta muistan kummallisen epämiellyttävän ailahduksen katsellessani myöhemmin pieniä puuleluja, joilla olin leikkinyt pinnasängyssäni. Eräs terapeuttikollegani kertoi

jääneensä pikkulapsena toistuvasti yksin. Hän kuunteli silloin herkeämättä hissin ääntä: pysähtyisikö hissi oman kerroksen kohdalle, ja äiti tulisi poikansa luo, vai jatkaisiko se matkaansa ylempiin kerroksiin?

Mitähän minä mahdoin kuulla? Oppituntien aikana tuskin mitään, ja välitunneilla äiti tuli minua katsomaan. Kovaääninen itkuni luultavasti kuului keittolaan, mutta luulenpa oppineeni aikaisin, että parkumisesta ei ole mitään hyötyä. Elämä jaksottui kolmen neljännestunnin mittaisiin eroihin ja vartin mittaisiin jälleennäkemisen hetkiin. Tiedän terapeutina kelloa vilkuilematta, milloin lähestytään tunnin loppua. Sisäinen kello viritettiin siihen rytmiin hyvin aikaisin.

Ehkä radio oli joskus auki ja sieltä kuului musiikkia? Vaimoni arveli, että mieltymykseni Yleisradion *Muistojen bulevardi* -ohjelmaan voisi liittyä johonkin varhaislapsuuden hyvään kokemukseen. Uudet tutkimustulokset osoittavat, että musiikin tuottamat elämykset koetaan samoilla aivoalueilla kuin keskeiset kiintymyskokemuksetkin. Ei ihme, että musiikki lohduttaa, poistaa jännitystä ja luo turvallisuudentunnetta.

ONNEN HETKIÄ

Äiti oli joskus hauska; nauru ja itku olivat herkässä. Hän oli pienen kylän keskeinen kulttuurivaikuttaja. Hän tilasi kirjat sivukirjastoon, joka avasi ovensa kyläläisille kahden tunnin ajaksi joka torstai, ja hän toimi kirjastonhoitajana. Saatoin mennä milloin tahansa hakemaan uutta luettavaa, ja suurim-

man osan kirjoista olinkin varmaan lukenut. Äiti tilasi myös oppilaskirjaston kirjat. Ne tulivat meille koulurakennuksen yläkertaan, josta ne siirrettiin sitten luokissa sijainneisiin kaappeihin. Autoin kirjalaatikkojen avaamisessa ja muistan uusien kirjojen sulaisen tuoksun. Olin kai kuusivuotias, kun pakkauksesta löytyi Kirsi Kunnaksen *Tiitiäisen satupuu*, klassikko, josta on otettu kymmeniä painoksia.

Sain usein lahjaksi kirjoja, joista esimerkiksi Kerttu Juvan *Seikkailevan leikkimökin* luin monta kertaa. Ernest Thompson Setonin *Kaksi partiopoikaa* oli suursuosikki, mutta luin myös Topeliuksen *Välskärin kertomukset* ja kaikki Agatha Christien suomennetut dekkarit. En väheksynyt työtölle tai naisille tarkoitettua viihdettäkään ja pidin paljon Helen D. Boylstonin Helena-sarjasta. Boylston, itsekin sairaanhoitaja, kuvaa kirjasarjassaan nuoren sairaanhoitajan kehitystä ja kypsymistä ammatissaan. Olisivatko sairaalatyön kuvaukset pohjustaneet ammatinvalintaa, vai oliko kyseessä itsehoito traumaattisten sairaalakokemusten jälkeen?

Fritz Kahnin teos *Sukupuolielämämme* kiinnosti sen sisältämän rikkaan biologisen ja anatomisen aineiston vuoksi, ja *Levoton veri* -niminen kirja oli tavallaan sen jatko-osa, taupasselustus niin sanoaksemme. Äiti oli piilottanut sen lukoliseen kaappiin, mutta tiesin, missä hän piti kaapin avainta. Liittyvätkö nämä kirjat onnen hetkiin ja jos liittyvät, niin millä tavalla – se jääköön lukijan mielikuvituksen varaan. Sergeanne Golonin Angelika-sarjan ensimmäisen osan luin kanteesta kanteen eräänä syyskuisena sunnuntaina varmaankin sen sisältämän kiinnostavan historiallisen tematiikan vuoksi.

Lukemisesta tuli intohimo, keskeinen elämänsisältö. Sitä se on edelleen, ja viikko ilman kirjaa on kärsimystä. Fik-

tion lukeminen on vähenemään päin; elämäkerrat ja lähihistoria kiinnostavat enemmän.

Kotini sijaitsi punaiseksi maalatun kyläkoulun yläkerassa. Huoneita oli keittiön lisäksi kaksi, jos käytti mielikuvitusta. Ne olivat viistokattoisia ja pieniä, mutta hyvin kodikkaita. Lämmitys toimi puilla, ja vedet piti kantaa sisään ja ulos. Puusee oli pihan perällä. Puhelin saatiin, kun olin jo oppikoulussa, joten kaikkalainen viestien vaihto esimerkiksi kaverien kanssa tapahtui suullisesti koulun pihalla. Oli myös mahdollista yksinkertaisesti marssia kaverien kotiin ja kysyä, saisiko heistä leikkitovereita.

Jorma oli vuosien ajan paras kaverini, minua vuotta nuorempi yksinhuoltajaäidin ja isovanhempien kasvattama poika. Hän oli nokkela ja loputtoman kekseliäs, erityisen kiinnostunut tekniikasta ja kaikenlaisista vempelistä. Yritykset jalostaa rautapitoisesta malmista sulaa metallia saunan uunissa eivät vielä tuolloin onnistuneet. Muistan ikuisesti kevättälven päivän, jolloin oli ollut monta päivää lämpöasteita, ja sitten yöpakkaset jäädyttivät hangen pinnan kivikovaksi. Rakensimme jäätyneestä lumesta suojavallit ja pommitimme toisiamme nuoskalumella, jota löytyi jäätyneen pinnan alta. Olimme fyysisestä rasituksesta ja hervottomasta nauramisesta aivan poikki, ja kun selvisin parin kilometrin kotimatkastaa, olin lihasoppalautasellisen jälkeen valmis unten maille.

Diabetes vaikeutti Jorman elämää. Hän kävi koulua toisella paikkakunnalla, ja kun ei ollut kännyköitä, kontakti häneen katkesi. Lakkiaisissa sentään kävin, ja Jorman todistuksessa oli kuusi laudaturia. Myöhemmistä vaiheista en tiedä paljoakaan, vain sen, että hänen elämänsä päättyi ennen aikojaan.

JOKAINEN VANHEMPI HALUAA LAPSENSA PARASTA. MITÄ SEN HYVÄKSI VOI TEHDÄ?

Perinteisessä suomalaisessa kasvatuksessa on vältelty tunteista puhumista, mutta vanhemman käskyjä on pitänyt noudattaa kyselemättä. Nykyään on edistytty lapsen tunteiden huomioonottamisessa. Tosin uhkana on, että mennään jo liian pitkälle toiseen suuntaan: pettymysten välttäminen ja lapsen liika suojeleminen ei tee hänestä onnellista vaan hauraan ja helposti ahdistuvan.

Onnellinen lapsi -teoksessa arvostettu lastenpsykiatri avaa lapsen kehitystä koskevaa tutkimustietoa, jonka avulla voi tukea lapsen myönteistä kasvua, kehittää lapsen tervettä itsetuntoa ja antaa eväitä onnelliseen elämään. Kaiken perustana on lapsen ajatusmaailmaan tutustuminen, arvostava ja rakastava suhtautuminen sekä terve järki.

Sinkkonen kertoo myös maailmasta, jossa lapsemme kasvavat digitaalisesta maailmasta hyötyineen ja vaaroineen, sekavaksi menneestä sukupuolia koskevasta keskustelusta, hyvän päivähoiton reunaehdoista sekä koulumaailmasta ja kiusaamisesta. Äärimilleen vietyjen kotkotusten sijaan lapselle parasta on tavallinen arki iloineen ja huolineen.

Lastenpsykiatrian dosentti, lasten- ja nuorisopsykoterapeutti, lääketieteen tohtori Jari Sinkkonen tunnetaan monista asiantuntevista kirjoistaan, televisio- ja lehtihaastatteluistaan sekä suosituista yleisöluennoistaan.